

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning  
med perspektiv på genus och forskningspolitik

Foto: Lars Reinhold/SCANPIX



Högskoleverkets nya chef Anders Flodström lägger jämställdhetsribban högt.

## Kanslern talar ut om jämställdhet

– Frågan om jämställdhet i akademien är väldigt viktig för mig. Om man ser till mångfaldsfrågorna i allmänhet anser jag att jämställdhet är den viktigaste och kräver en substantiell forskningsinsats.

Det säger universitetskanslern Anders

Flodström, som har jämställdhetsfrågorna i åtanke i arbetet inför den kommande forskningspropositionen.

Anders Flodström driver också frågan om att minska antalet svenska forskningsmiljöer, och menar att genus-

forskningen skulle klara en sådan förändring fint. Den svenska genusforskningen rymmer starka forskningsmiljöer, som också står sig väl i internationell konkurrens, säger han.

**SIDAN 2**

### Genuskompetensen brister i medicinska ämnesrådet

Genuskompetensen i Vetenskapsrådets medicinska ämnesråd är mycket låg, visar en ny rapport. Den bristande kunskapen gör att man riskerar att gå miste om kvalificerad och viktig forskning, menar utredaren.

**SIDAN 4**

### Vinnova satsar på jämställd tillväxt

Vinnova satsar 45 miljoner på att göra FoU miljöer mer jämställda. Detta kan i sin tur förväntas leda till ökad innovationsförmåga, nya produkter och tjänster och ökad konkurrenskraft. Utlysningen ska ske under perioden 2008–2012. **SIDAN 6**

### Genuskunskap saknas fortfarande i sjukvården

Trots att forskningen genererat stor kunskap både om kvinnors hälsa och om genusbias har denna ännu inte trängt ner i den praktiska sjukvården. Det skriver Marianne Melkersson, jämställdhetssamordnare i Västra Götalandsregionen. **SIDAN 7**



Genusforskning är ingen jämställdhetspolitisk fråga hävdar ibland genusforskare. Udden riktar mot den sammanblandning mellan genusforskning och jämställdhetsarbete som har förekommit och förekommer alltför i den politiska hanteringen av forskningsstöd. Det är förstas helt riktigt att hålla isär begreppen. Genusforskning är i första hand en inomvetenskaplig aktivitet för fri forskning och inget operativt fält för lösningar på politiska problem.

Med detta sagt har genusforskning och jämställdhet ändå centrala beröringspunkter. För det första är genusforskning en viktig kunskapsgrund till praktisk politik inom jämställdhets- och likabehandlingsområdet. För det andra påverkar genusforskningen könsförhållanden inom och utom akademisk verksamhet: ny kunskap omvärderar gammal kunskap och könsbalansen ändras när genusforskare gör karriär och inträder in i nya forskningsområden och funktioner. För det tredje skulle inte genusforskningen ha fått lika stort genomslag i akademien om den inte varit föremål för politiska satsningar.

När nu forskningsrådet Vinnova utlyser medel till "tillämpad genusforskning inom starka forsknings- och innovationsmiljöer" så gör man det med en förväntan på att genusforskningen är "nyttig" och kan appliceras på strategiska samhällsfrågor som rör teknisk utveckling och tillväxt. Om genusperspektivet är frånvarande på dessa områden fortsätter vi att bygga samhällen med helt olika villkor för kvinnor och män.

Anne-Marie Morhed

Föreståndare för Nationella sekretariatet för genusforskning

# "Jag ser läget som ganska desperat"

Text: Frida Lundberg

**Nyttillträde universitetskanslern har höga jämställdhetsambitioner. Liksom sin företrädare lägger Anders Flodström ribban för en acceptabel könsfördelning i landets professorskår vid 40 procent kvinnor. Men vägen dit är lång och främst är det snedfördelningen inom naturvetenskap och teknik som oroar honom. – Jag ser läget som ganska desperat. Det är verkligen på tiden att vi börjar fundera på vad som är fel, säger han.**

Första gången Anders Flodström engagerade sig i frågor som rör genus var under Per Unckels tid som utbildningsminister. Då satt Flodström under flera år med i den så kallade JÄST-gruppen, som arbetade för etablerandet av genusmiljöer och för en mer jämställd akademi. Därefter har han också varit medlem i Tekniska forskningsrådets jämställdhetsgrupp och suttit på ordförandeposten i KTH:s jämställdhetsråd. Han var också med och rekryterade genusforskaren Anna Wahl och hennes team till KTH när de valde att lämna Handels, där de uppfattade att klimatet för genusforskning var för kyligt.

På frågan om hur högt han prioriterar jämställdhet bland de områden som ligger inom universitetskanslerns arbetsfält svarar han: – Frågan om jämställdhet i akademien är väldigt viktig för mig. Om man ser till mångfaldsfrågorna i allmänhet anser jag att jämställdhet är den viktigaste. Den är grundläggande för hur samhället i övrigt utvecklar sig och kräver en substansiell forskningsinsats.

### Färre forskningsmiljöer

Tidigare i höstas skapade den nyttillträde kanslern uppståndelse genom sitt uttalande om att vilja minska antalet universitet i Sverige till fem. Efter hand har förslaget modifierats något men kärnan i budskapet, att antalet forskningsmiljöer ska bli färre, står fast.

Hur bedömer då Flodström utsikterna för unga, mindre etablerade discipliner att klara sig i ett sådant läge?

– När det gäller genusvetenskapen är jag inte orolig. Det finns bra genusforskningsmiljöer vid svenska större universitet och högskolor och det är också ett viktigt forskningsämne globalt. Jag arbetar efter en tes att den forskning vi bedriver ska kunna jämföras sig med en internationell forskningsfront. Den svenska genusvetenskapen har inget problem där.

För Anders Flodströms företrädare Sigbrit Franke hörde jämställdhetsarbete och integration av genusperspektiv till hjärtefrågorna. I en intervju för tidningen *Universitetsläraren* i våras sade Flodström att han avsåg att "rulla vidare det som Sigbrit har skapat", och vad gäller arbetet för en mindre köns-

segregerad akademi har den nye universitetskanslern då åtskilligt att leva upp till.

– Sigbrit Franke deltog vid flera tillfällen vid jämställdhetsrådets möten. Det var en tydlig signal om vilken vikt hon fäste vid de här frågorna. Flodström har ett arv som han måste upprätthålla och att kliva

på som universitetskansler nu kan inte betyda något annat än att fortsätta i den tradition som Franke har skapat, säger Lars Jalmert, ordförande i Högskoleverkets jämställdhetsråd.

### I linje med Franke

Enligt Flodström själv ligger hans syn på Högskoleverkets jämställdhetsarbete ungefär i linje med Frankes. I nuläget är planen att fortsätta med såväl verkets jämställdhetsråd, nätverket för jämställdhetshandläggare och den interna jämställdhetsgruppen, men förändringar kan vara att vänta.

– Vi har en större utredning som pågår och den ska ligga till grund för ett förändrat jämställdhetsarbete både internt och externt.

När det gäller den skriftserie om genusperspektiv inom olika discipliner

**"Det som Carl Tham gjorde har ju faktiskt satt väldigt positiva spår. Men det är inte verkets uppgift att föreslå något sådant."**



Anders Flodström tillträdde tjänsten som universitetskansler i maj i år. Av de samlade mångfaldsfrågorna i akademien anser han att jämställdhet är den viktigaste.

som Högskoleverket gett ut i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig Flodström positiv till en fortsatt utgivning.

– Jag tycker att den är rolig och intressant men i egenskap av naturvetare och tekniker tycker jag att det finns fler områden som skulle behöva bli behandlade.

Sitt största engagemang för jämställdhet menar Flodström ligger i hans arbete för att skapa utbildningar och forsk-

ningsmiljöer som kan locka fler kvinnor att ägna sig åt naturvetenskap och teknik. Under hans tid som rektor på KTH påbörjades projektet Future Faculty, en satsning som dels syftar till att synliggöra formella och informella strukturer och dess koppling till karriär, dels innefattar ett medvetet arbete för att få kvinnliga forskare att nå den akademiska toppen.

– Jag skulle vilja lyfta Future Faculty-

nellt arbete. Att analysera, förnya och utveckla olika forskningsområden ur ett genusperspektiv kan leda till en dramatisk ökning av antalet tjejer som kan söka. Det går ju aldrig så långt att man lagstadgar procentsatser, men det handlar om att försöka förstå vad som är hindren för jämställdhet.

### Kvalitet som argument

Ett argument som Flodström återkommer till i frågan om jämställdhet är forskningens kvalitet. En kunskapsproduktion på toppnivå kräver att både kvinnor och män deltar, menar han.

– Det som Carl Tham gjorde har ju faktiskt satt väldigt positiva spår. Men det är inte verkets uppgift att förslå något sådant, säger Flodström och syftar på de 31 professorstjänster som instiftades på utbildningsminister Carl Thams initiativ för att jämna ut det akademiska toppskiktets skeva könsfördelning.

Något som enligt Flodström är avgörande för en mer jämställd akademi är arbetet för att skapa forskarmiljöer som gör det är möjligt att förena forskning med familj och fritid. Detta är också avgörande för att lyckas locka såväl de bästa kvinnorna som männen, menar han.

– Förut fanns det ett synsätt som innebar att "work style is life style" och bilden av en framgångsrik forskare var att man var skulle sitta på institutionen till klockan tolv på natten. Idag är det annorlunda, yrkeslivet måste anpassa sig efter individens tillvaro i övrigt.

– Det gäller att skapa sådana universitet som får både killar och tjejer att känna att på det här vill de lägga sina liv. Jag upplever att näringslivet, industrin och tjänstesektorn har ett försprång i konkurrensen om de unga. Där tillåter man en helt annan flexibilitet när det gäller karriärvägar.

Detta är också något som Flodström kommer att driva inför nästa års forskningsproposition.

– Jag tror att det är viktigt att forskningspropositionen är framåtsyftande, och man kan inte läsa sig bara vid hur mycket som publiceras, säger han.

– Det är viktigt att det finns något i propositionen om hur man ska förnya och förändra och i det ingår jämställdhetsfrågorna som en del.

# Stor genusförvirring i medicinska ämnesrådet

Texter: Frida Lundberg

**Genuskompetensen bland ledamöterna i Vetenskapsrådets medicinska ämnesråd är mycket låg. Det visar en ny rapport från Vetenskapsrådets genuskommitté.**

**– Den bristande kunskapen gör att de genusinriktade projekten riskerar att bli misstolkade och felbedömda och att man riskerar att gå miste om kvalificerad och viktig forskning, säger utredaren Gunilla Carlstedt.**

Hur används begreppet genus och hur klarar sig medicinska forskningsansökningar med ett genusperspektiv i konkurrensen med övriga medicinska ansökningar? Det är de frågor som ligger till grund för rapporten *Genus i projektansökningar inom medicin*.

Rapporten är en uppföljning av den förändring i Vetenskapsrådets verksamhet som innebar att ansvaret för att bedöma projekt med genusinriktning från och med 2004 flyttades från Vetenskapsrådets genuskommitté till de olika ämnesråden.

På uppdrag av Vetenskapsrådets ge-

nuskommitté har läkaren och genusforskaren Gunilla Carlstedt granskat de genusmärkta ansökningar (se faktaruta nedan) som inkom till Vetenskapsrådets medicinska ämnesråd efter vårutlysningen 2004. Syftet var att ta reda på hur begreppet genus använts och tolkats samt i vilken grad forskningsansökningar med genusperspektiv beviljats pengar.

## Stor begreppsförvirring

Av de 1250 ansökningarna utgjorde 2 procent genusforskning eller hade ett tydligt genusperspektiv. Om man även räknar in ansökningar med en lägre grad av genusinriktning (genusaspekter) blir siffran 6 procent. (För närmare beskrivning av hur bedömningarna gjordes se faktaruta nedan.)

Rapporten visar vidare att bristen på kunskap om vad begreppet genus innebär är stor, också bland de sökande. I många ansökningar används ordet genus synonymt med biologisk kön och genusforskning används fel-

aktigt som beteckning på forskning som rör biologiska könsskillnader. I andra fall har man förstått genusperspektiv som att det handlar om den egna forskargruppens sammansättning.

## Svalt intresse

En enkät som gick ut till ordförandena i de 13 olika beredningsgrupperna vittnar också om ett svalt intresse för genusrelaterade frågor. Några få efterfrågade mer kunskap om genus medan andra hävdade att genus inte var relevant för deras område.

I utlåtandena finns mycket få kommentarer kring ansökningarnas genusinnehåll och i många fall blir det också tydligt att projekt med genusinriktning inte granskats av bedömare med genuskompetens. I rapporten finns flera exempel på hur innebörden i projekten misstolkats och att beredningsgruppen baserat sin bedömning på frågeställningar som förvrängts.

– Jag tycker att det är anmärk-

Foto: Göteborgs Universitet



ningsvärt att man i ett sammanhang som anses ha yppersta professionella kvalitet tillåter sig att göra fördomsfulla, slarviga och okunniga läsningar av forskningsansökningar. Det gör att vi går miste om kvalificerad och viktig forskning, säger Gunilla Carlstedt.

– Några av genusansökningarna är mycket välskrivna och teoretiskt och metodologiskt väl underbyggda. Men utlåtandena visar att man inte har bedömt dem som tillräckligt intressanta och viktiga. Ett exempel är ett projekt om empowerment i förlösningssituationer. Projektet fick avslag med motiveringen:

”Ett utmärkt projekt som tyvärr i den rådande konkurrensen inte kan prioriteras.”

## Skicklighet i successrate

När det gäller hur genusforskningen står sig i konkurrensen om forskningsmedlen visar utredningen att andelen beviljade ansökningar var lägre bland dem med tydligt genusperspektiv, 20 procent (6 av trettio ansökningar), jämfört med 28 procent för ansökningar utan eller med lågt genusinnehåll. Eftersom statistiken är baserad på så få ansökningar är det emellertid inte möjligt att dra den generella

slutsatsen att genusansökningar har mindre chans att bli beviljade medel.

## Ovana vid strukturer

Bristen på genusperspektiv inom medicinen har under de senaste åren uppmärksamats, både i medierna och inom vetenskapssamhället och på flera håll i landet bedrivs nu också genusinriktad forskning och undervisning. Förklaringen till att det i många forsknings- och vårdmiljöer fortfarande är svårt att få gehör för de nya kunskaperna menar Carlstedt delvis ligger i att medicinare är ovana att tänka i strukturer och att de biologiska och naturvetenskapliga förklaringsmodellerna länge stått i fokus.

Men kanske än viktigare är att genusperspektivet utmanar den rådande könsordningen, menar hon.

– Det har alltid funnits och finns fortfarande en rådande manlig norm bland dem som har makt att bestämma vad som är bra eller dålig forskning, normalt eller onormalt, friskt eller sjukt. Inom medicinen har man t ex fram till våra dagar sökt att definiera kvinnor som det svagare könet. Flera av genusprojekten handlar om empowerment, om att stärka kvinnor – frågan är, är det verkligen alla som vill det?

Fotnot: Rapporten kan beställas från Vetenskapsrådets publikationstjänst.

## "Jag tror inte att det är någon illvillig bias i

**Håkan Billig, huvudsekreterare i medicinska ämnesrådet bemöter kritiken i Vetenskapsrådets rapport.**

– Det låg inte i beredningsgruppernas uppgift att göra någon bedömning av ansökningarnas genusperspektiv. Vår uppgift var att bedöma vilka som ska få finansiering, att tro något annat är ett misstag, säger han.

**Rapporten visar bland annat att kunskapen om genus brister inom beredningsgrupperna. Hur ser du på det?**

– Man måste se detta i relation till det mycket begränsade antal ansökningar med genusperspektiv som kommer in. Efterfrågan är inte tillräckligt stor för att vi ska sätta in en särskild person i alla våra 17 beredningsgrupper om den personen inte samtidigt är kompetent att bedöma forskning inom

exempelvis cellbiologi eller odontologi. Man utformar kompetensen i gruppen utifrån efterfrågan och inte tvärtom. Skulle vi plötsligt få in 300 ansökningar med genusperspektiv istället för 30 så får vi anpassa kompetensen efter det.

**I regeringens regleringsbrev till Vetenskapsrådet står bland annat att ett av målen är att "Ett genusperspektiv ska finnas i den forskning där det är möjligt". I vilken utsträckning har medicinska ämnesrådet bidragit till att införliva detta mål?**

– Vetenskapsrådet har väldigt lite program- och uppdragsforskning. Vi kan inte säga till forskare vad de ska forska om. Om forskningen innehåller ett genusperspektiv eller inte är i första hand upp till utövarna. – Det är också viktigt att ta med i



Håkan Billig

beräkningen att de som är intresserade av forskning av mer social karaktär inte vänder sig till oss, de kanske vänder sig till Humanistiska ämnesrådet eller till Fas.

**Vad tycker du om begreppet genus?**

– Det är en intressant observation att så många fler känner sig kallade och identifierar sig med uppgiften att ta del av de resurser som fanns för forskning med genusperspektiv än vad som enligt den inomvetenskapliga bedömningen kan kategoriseras som sådan forskning. Hur kommer det sig att 90 procent av dem som har genuskryssat faller utanför ramarna? Begreppet är ottydligt, det finns ett definitionsproblem och frågan

## bedömningen"

är vem som har tolkningsföreträde.

– Jag tycker att det vore intressant att vända sig till dem som faktiskt genuskryssade och höra hur de resonerade.

**En av ansökningarna fick avslag med motiveringen: "Ett utmärkt projekt som tyvärr i den rådande konkurrensen inte kan prioriteras." Rapportförfattaren ser detta som ett exempel på att man i beredningsgrupperna inte betraktar genusrelaterade frågor som tillräckligt intressanta.**

– Detta är tyvärr ett mycket vanligt utlåtande bland alla ansökningar. Hade det varit så att alla projekt som var finansieringsbara fick pengar så skulle vi ligga på en beviljningsgrad på 50–60 procent, vilket skulle ha fodrat budget 5–6 gånger större än dagens. Jag tror inte att det är någon illvillig bias i bedömningen.

## Så gjordes bedömningen:

För att kunna utvärdera dels hur genusansökningar behandlas dels om Vetenskapsrådet lever upp till regeringens krav på integrering av genusperspektiv i den forskning där det är möjligt, är Vetenskapsrådets alla ansökningsblanketter försedda med en ruta som den ansökande kan välja att kryssa i för att ange att projektet "berör frågor rörande genus/genusperspektiv". Av de 1250 ansökningar som inkom våren 2004 var 259 stycken genuskryssade. Dessa sorterades i fyra grupper:

- 1. Genusforskning:** genusperspektivet skall stå i centrum för projektet och anknyter helt till de teorier och metoder som utformats inom området.
- 2. Genusperspektiv:** Ett syfte av projektets syften ska vara att problematisera hur genus framställs och konstrueras.

- 3. Genusaspekter:** Genus har ingen framträdande roll i analyserna men finns ändå med.
- 4. Genusinriktning saknas.**

Av de genuskryssade ansökningarna bedömdes 12 procent utgöra genusforskning eller ha ett tydligt genusperspektiv. 17 procent bedömdes innehålla genusaspekter och 71 procent av de genuskryssade ansökningarna saknade helt genusinriktning.

Fotnot. Sedan granskningen gjordes har rutinerna för genusansökningar ändrats. I nuläget går förstasidan på flertalet genuskryssade ansökningar vidare till genuskommittén, som bedömer om ansökan har ett genusperspektiv och behöver beredas av någon med genuskompetens. Kommittén lämnar ett förslag på sakkunnig med genuskompetens till det aktuella ämnesrådet, som sedan kan välja om de i den fortsatta beredningsprocessen vill kontakta den föreslagna.

INGER LÖVKRONA,  
ordförande för  
Sveriges genusfors-  
karförbund som  
bildades förra året.



### Hur mår genusforskarförbundet?

– Det mår faktiskt väldigt bra. Vi har fått många nya medlemmar i samband med årsmötet och har en till hälften ny styrelse som är på bättet.

### Hur många medlemmar har ni nu?

I dagsläget 130. Men vi vill gärna bli fler, minst dubbelt så många.

### Vad har ni gjort sen ni började?

Vi har jobbat upp förbundets former, medlemsrekrytering och webbsida och med att diskutera vad vi ska erbjuda våra medlemmar. Vi har också knutit kontakter med våra systerförbund i Norden och ingår i två olika nätverk som ska främja nordisk genusforskning och just nu arbetar vice ordförande Kerstin Alnebratt och jag med strategier inför forskningspropositionen.

### Vad tror du om genusforskningens förutsättningar under den borgerliga regeringen?

Motståndet finns ju kvar, man kallar genusforskningen för politisk forskning och den upplevs som hotfull av stora delar av forskarsamhället. Vi vet inte vad den nya regeringen kommer att göra, men signaler har också skickats ut att fakultetsanslagen, som fördelas av universiteten till forskning, ska öka. Det är självklart bra, men för genusforskningen kan det innebära problem mot bakgrund av den misstänksamhet som finns – det blir inte genusforskningsprojekt som tar hem de pengarna. I bästa fall får vi bidra med ett genusperspektiv i andra projekt. Men samtidigt så har det här med genusforskning, genusperspektiv och jämställdhet ändå satt sig i folks medvetande. Genusforskare kan inte undvaras i formulerandet av framtidens forskningsproblem.

# 45 miljoner till jämställd konkurrenskraft

Text: Camilla Norrbin

– Vi måste vara både innovativa och provokativa för att förändra köns-mönstren.

Det sa Marita Svensson som leder kampanjen "Förändring pågår" under Vinnovas konferens "Tillämpad genusforskning främjar tillväxten".

Konferensen samlade ett nittiototal genusforskare, huvudansvariga för starka forsknings- och innovationsmiljöer, konsulter och andra aktörer för praktiskt jämställdhetsarbete med anledning av utlysningen "Tillämpad genusforskning inom starka forsknings- och innovationsmiljöer".

Utlysningen på 45 miljoner kronor ska utföras under perioden 2008–2012. Syftet är att bidra till att förbättra Sveriges konkurrensförmåga och skapa hållbar tillväxt genom att utveckla och förstärka genus- och jämställdhetsperspektivet i FoI-miljöer inom Vinnovas verksamhetsområde.

Projekt som tilldelas medel inom utlysningen ska genomföras i aktiv samverkan mellan en stark FoI-miljö, genusforskare och konsulter eller andra aktörer inom praktiskt jämställdhetsarbete. Förändringsarbetet ska styras av de behov och jämställdhetsproblem som finns inom den aktuella FoI-miljön och Vinnova förväntar sig att miljön inom en femårsperiod ska ha ökat jämställdheten. Detta förväntas i sin tur leda till exempelvis ökad innovationsförmåga, nya produkter, tjänster eller företag, vilket bör innebära ökad konkurrensförmåga och hållbar tillväxt.

### "Kraftig konkurrensackdel"

Under konferensen fick kampanjen "Förändring pågår" utgöra ett exempel på genusforskning inom starka forsknings- och innovationsmiljöer. Marit Svensson, involverad i konsortiet Fiber Optic Valley, har målet att förse företagsledare i konsortiet med verktyg för att arbeta med jämställdhetsfrågor på alla nivåer i sina organisationer. Konsortiet har som mål att skapa Europas fiber-optiska centrum i regionen mellan Sundsvall och Gävle fram till 2015.

Svensson berättade att trots att

Sverige är föredömligt när det gäller jämställdhet så är jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden i deras region bland de sämsta i Sverige.

– Inom i stort sett hela näringslivet och på i stort sett alla positioner är det män som har makten.

Med tanke på att kvinnorna i regionen har högre utbildningsnivå än männen är det alarmerande att det finns så få kvinnor på ledande positioner, menar Marita Svensson. Det innebär en kraftig konkurrensackdel för regionens företag, som måste vara attraktiva för både kvinnor och män genom att visa att de satsar på jämställdhet.

### Tredje satsningen

"Tillämpad genusforskning inom starka forsknings- och innovationsmiljöer" är Vinnovas tredje satsning på genus- och jämställdhet. 2004 började Vinnova samla exempel på jämställdhetssatsningar inom företag och organisationer. Det resulterade 2006 i antologin *Vad händer sen?*

Den andra utlysningen, "Genusperspektiv på innovationssystem och jämställdhet – forsknings- och utvecklingsprojekt för hållbar utveckling", gick ut på integrering och utveckling av modeller och metoder för jämställdhet och utveckling av starka FoI-miljöer.

### Vinnova satsar på jämställdhet

Under en åttaårsperiod kommer Vinnova satsa 300 miljoner kronor på jämställdhet i forskningssektorn. Pengarna ska hjälpa fler kvinnor att meritera sig inom forsknings- och innovationsmiljöer och syftet är att öka andelen kvinnor inom forskningsledande positioner. Programmet Vinnmer ska öka möjligheterna till forskningsmeritering inom Sverige genom att underlätta rörligheten för kvinnor mellan starka forskningsmiljöer. Den andra delen av programmet utgörs av en internationaliserings-satsning, där Vinnova vill främja strategiskt samarbete mellan starka svenska och internationellt ledande forsknings- och innovationsmiljöer.

# Genuskunskap – fortfarande en bristvara i vården

Socialstyrelsen publicerade 2004 rapporten *Jämställd vård?* med en omfattande genomgång av könsperspektiv på hälso- och sjukvården. Rapporten konstaterar att "landstingens engagemang för jämställdhet för vårdtagare varierar i hög grad". Idag tre år senare uppger Ingrid Schmidt från Socialstyrelsen att man vid en aktuell pågående uppföljning hittills endast ser marginella förbättringar.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har nyligen publicerat en aktuell kunskapsöversikt. Den sammanfattar på ett utmärkt sätt tidigare kunskap, men har bara ett fåtal nya exempel av "eldsjälskaraktär" från vården på att man kommit längre med sitt genusperspektiv.

### Dålig kunskap om olika villkor

En viktig uppföljning av vårdens resultat görs i specialistföreningarnas kvalitetsregister, men endast några av dem har redovisat kvinnor och män separat. Socialstyrelsen driver nu på för att fler indikatorer skall vara könsuppdelade.

Det stora problemet är att man i den medicinska professionen har svårt att förstå att det är meningsfullt att följa upp kvinnor och män separat. De flesta lever i den övertygelsen att det inte spelar någon roll, vi behandlar alla lika och evidensbaserat. Kunskapen om genusperspektiv och kvinnor och mäns olika villkor är alldeles för dålig. Jämställdhet identifieras med det arbetsgivararbete som alla landsting hållit på med i många år. Men att kvinnor klagat mer över bemötandet och att bakgrunden till ohälsa finns att söka i specifika könsvillkor finns inte med som en faktor i den dagliga bedömningen.

### Debatt

Vill du skriva en debattartikel som berör genusforskningens villkor? Skicka ditt inlägg till frida.lundberg@genus.se. Vi förbehåller oss rätten att avtrymmeskäl korta i texten.

Den omfattande kunskap som finns om kvinnors hälsa och genusforskningens rön om genusbias har ännu inte trängt ner i den praktiska sjukvården.

### Ny förståelse

I Västra Götalandsregionen har Sahlgrenska Universitetssjukhuset haft möjlighet att delta i ett projekt, som

**"Den omfattande kunskap som finns om kvinnors hälsa har ännu inte trängt ner i den praktiska sjukvården."**

Länsstyrelsen i Västra Götaland drivit med stöd från regionen och ESF ("Gör det jämnt"). En strokeenhet och en hjärt-kärlenhet har under genuskompetent handledning arbetat med jämställdhetsintegrering på sin enhet.

När vårdpersonal på detta sätt under nästan två år fått fördjupa sig i att kartlägga och analysera ett specifikt avgränsat område, skapas ny förståelse för vad jämställd vård är. De inspireras att gå vidare med köns-specifik analys av fler områden.

### Tvärvetenskaplig forskning behövs

Regionfullmäktige i Västra Götaland har avsatt 10 miljoner kronor till ett Kunskapscentrum för jämställd vård från 2008. Då kommer vi att få möjlighet till kontinuerligt stöd med genuskunskap till verksamheterna. Redan i höst utbildas 25 handledare i den metodik, som använts i projektet.

Men det behövs en bred tvärvetenskaplig forskning för att få medicinsk legitimitet för könsperspektiv i såväl behandling som bemötande och omvårdnad. Regeringens satsning på kvinnors hälsa med 90 miljoner kommer förhoppningsvis att bidra till detta.

Marianne Melkersson, Strategisk jämställdhetssamordnare, läkare och f d sjukhusdirektör Regionkansliet Västra Götalandsregionen

### Forskningspotten föreslås öka med 1,6 miljarder

Resurserna för forskning bör öka med omkring 1,6 miljarder. Det föreslår regeringen i årets budgetproposition. Pengarna bör gå till satsningar på bland annat universitet och högskolor, Vinnova, Vetenskapsrådet och satsningar inom politikområden exempelvis jämställdhet.

I budgeten för 2007 har regeringen avsatt 100 miljoner kronor för att öka kunskaperna och forskningen om kvinnors företagande. För att skapa förutsättningar för analys, uppföljning och samordning av insatser avser regeringen att under 2008 utarbeta en samlad strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet, skriver man i ett pressmeddelande.

Tidigare i år initierade jämställdhetsminister Nyamko Sabuni en satsning på kvinnors hälsa. I budgeten av-sätter regeringen 30 miljoner som fördelas under tre år till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Fas, för att initiera denna forskning.

### Genusforskarens behov av förbättrad infrastruktur utreds

Göteborgsforskarna Anna Nordenstam och Hans Ekbrand arbetar under hösten med att kartlägga Sveriges genusforskarens behov av databaser och arkiv inom humaniora och samhällsvetenskap.

Utredningen initierades av Vetenskapsrådet sedan den internationella bedömarpanel som utvärderade ansökningar för Centers of gender excellence påpekat de möjliga fördelar som användandet av högkvalitativa datamängder skulle innebära för genusforskningen. Arbetet beräknas vara klart vid årsskiftet.

### Nordisk kvinnolitteraturhistoria får ny flerspråkig nätportal

Kvinnors litteratur från de senaste 1000 åren är på god väg att få sin egen internetportal. En donation på 3 miljoner kronor från den danska A.P. Møller-fonden säkrade finansieringen. Bakgrunden till portalen är ett dansk-svenskt samarbete mellan Kvinno, Litteraturbanken.se och Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg. Språken på portalen är danska, svenska och engelska.

## Kalendarium

### *Gender, Sexuality and Global Change*

Örebro universitet bjuder in till invigningsseminarium för Center of Gender Excellence (GEXcel) Tema 1. 17 okt  
Örebro universitet

### *Jämställdhetsarbete i förändring?*

Nationell jämställdhetskonferens för universitet 17–18 okt och högskolor. Göteborg

### *Våld mot kvinnor skapar kostnader*

Föreläsning av Kerstin Finndahl, doktorand. 23 okt  
Uppsala universitet

### *Geopolitik och feministisk kunskapsproduktion*

Föreläsning med Marianne Liljeström 20 nov  
Södertörns högskola

### *Gender, space and borders*

The IX Conference of Nordic women's and gender historians. 11–14 aug 2008

Fler arrangemang på [www.genus.se](http://www.genus.se)

## Riksdagsseminarium inför forskningspropositionen

**Den 24 oktober arrangerar Nationella sekretariatet för genusforskning i samarbete med Vetenskapsrådets genuskommitté ett halvdagsseminarium med anledning av den kommande forskningspropositionen. Fokus för seminariet är genus och innovation.**

Under loppet av nästa höst förväntas regeringen presentera den proposition som drar upp riktlinjerna för den statligt finansierade forskningen under perioden 2009–2012. Syftet med seminariet är att inför regeringens arbete med propositionen lyfta fram och diskutera genusforskningens villkor och nuvarande verksamhet. Seminariet kommer att innehålla korta presentationer av forskare, utredare och andra företrädare för genusforskningsfältet.

Bland annat kommer sekretariatets medarbetare Camilla Norrbin att presentera nya utredningar rörande vilka miljöer som gynnar en framgångsrik genusforskning och hur satsningen på de så kallade genusprofessorerna föll ut.

Margareta Fahlgren, ledare för Uppsala universitets Centrum för genusforskning, kommer att tala om forskning inom ramarna för utnämningen till ett av tre svenska Centers of Gender Excellence. Britta Lundgren, ordförande för Vetenskapsrådets genuskommitté informerar om kommitténs satsningar på genusforskning. Presentationerna kommer att följas upp av ett panelsamtal mellan politiker och forskare.

Seminariet äger rum på Vetenskapsrådet mellan klockan 9.30 och 12.30 och är öppet för alla i mån av plats. Läs mer på [www.genus.se](http://www.genus.se).

## Sekretariatets uppgifter

Nationella sekretariatet för genusforskning har till uppgift att främja svensk genusforskning i vid bemärkelse och verka för att betydelsen av genusperspektiv uppmärksammas i all forskning.

Detta sker bland annat genom utredningsarbete, informationsspridning, konferenser och seminarier.

I Nationella sekretariatet för genus-

forskningens uppgifter ingår bl a att:

- överblicka genusforskningen i Sverige och aktivt främja spridningen av dess resultat,
- analysera behovet av genusforskning inom alla vetenskapsområden, och
- arbeta för ökat medvetande om genusforskningens och genusperspektivens betydelse.



Nationella sekretariatet  
för genusforskning

Genusperspektiv utges av Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg. Tel 031-786 56 00 Fax 031-786 56 04. E-post [sekretariat@genus.se](mailto:sekretariat@genus.se). Webbplats [www.genus.se](http://www.genus.se). Genusperspektiv är gratis och kommer ut sex gånger om året. Ansvarig utgivare: Anne-Marie Morhed, föreståndare för sekretariatet, tel 031-786 56 03, e-post [anne-marie.morhed@genus.se](mailto:anne-marie.morhed@genus.se). Referensgrupp: Kenneth Abrahamson, FAS, Tina Acketoft, riksdagsledamot, Anne Hammarström, professor i folkhälsovetenskaplig genusforskning, Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap, Anna Lundh, utredare vid Högskoleverket, Nina Lykke, professor i genusvetenskap, Ulf Mellström, professor i genus och teknik, Anne-Marie Morhed, föreståndare, Camilla Norrbin, forskningshandläggare, Lena Olson, informatör, Annika Qarlsso, riksdagsledamot, Magdalena Streiffert, riksdagsledamot, Lena Trojer, professor i IT och genusforskning och Majléne Westerlund Panke, Vetenskap & Allmänhet. Grafisk form: Daniel Burkhalter, E & B Reklambyrå AB. Tryckeri: Grafikerna Livréna i Kungälv AB. ISSN: 1652-3768. Upplaga: 4500. Prenumeration: Nätverkstan Ekonomitjänst, tel 031-743 99 05, e-post [ekonomitjanst@natverkstan.net](mailto:ekonomitjanst@natverkstan.net). Vik. redaktör: Frida Lundberg, tel 031-786 56 01, e-post [frida.lundberg@genus.se](mailto:frida.lundberg@genus.se).